p. A. Stempužienei –
– jei reikia, jis tinka, jei žinoma –
Linkėjimai, Antanas Gudžiūnas

Clev. & NY radio programoms AVD 1995-IX-28

APIE OKUPACIJAS

Paskutines dvi rugsėjo savaites Amerikos spaudą bei televiziją dominavo du įvykiai. Tai Los Angeles mieste vykstančios kriminalinės bylos advokatų baigminės kalbos ir Vašingtone, Baltuose rūmuose pasirašyta sutartis tarp Izraelio valdžios ir Palestiniečių laisvinimosi organizacijos (PLO) dėl administracinės autonomijos taip vadinamoje Izraelio okupuotoje teritorijoje. Tas viešai, nuolat tebevartojamas išsireiškimas, "okupuotoji teritorija" arba net "Izraelio okupuotoji teritorija" šio pokalbio mintis sutelkia į dabartinę Lietuvos padėtį.

Bendrai imant, "okupacijos" žodis nieko gero nereiškia. Juo nusakoma svetima karine jėga užimtas ir tebevaldomas kraštas ar teritorija. Tačiau jėga dar nėra ir negali būti teise ar teisingumo įgyvendinimas. "Okupacijos" žodžiu yra nusakomas svetimųjų kariuomenės kumštis, bet ne vietinių gyventojų norais įgyvendinta padėtis. Matant Izraelio okupacijos terminą, negalima nesistebėti, kad, kai Amerikos valdžios ir viešosios nuomonės simpatijos normaliai glūdi Izraelio pusėje, "Izraelio okupuotos teritorijos" išsireiškimas yra viešai, be jokių protestų visur naudojamas.

Lietuva taip pat buvo okupuota. 1994 ją okupavo sovietai, tą okupaciją 1941-1944 m. laikotarpyje pakeitė naciai, o 1994 - vėl pavergė sovietai. Visos trys okupacijos buvo brutalios, jų metu abu okupantai Lietuvai padarė daug žalos, atvirai buvo vykdomas gyventojų genocidas bei krašto kolonizacija. Tik visai neseniai sovietų okupacinė kariuomenė išsikraustė iš Lietuvos bei kitų jos okupuotų kraštų.

Tad sakyčiau, kad būtų visiškai logiška ir normalu, vardan teisybės, nacių ir sovietų okupacijas Lietuvoje vadinti "okupacijomis". Tačiau taip nedaroma. Okupacijos žodis taikomas vokiečių okupacijai, bet bent Lietuvos valdžios vyrai ir pasaulinė spauda apie buvusią sovietų okupaciją Lietuvoje tyli. Sovietų okupacijos lyg nebuvo... Žinote, buvo tokia pokarinė padėtis... Už ją niekas dabar nebeatsakomingas... Žiūrėkime geriau tik į ateitį...

Tokia laikysena yra skriauda Lietuvos interesams ir visiems kitiems buvusiems sovietų okupuotiems kraštams. Reikia, kad Lietuva ir pasaulis nevengtų garsiai sakyti, kad Lietuva buvo okupuota, panašiai, kaip dabar visi atvirai kalba apie Izraelio okupuotą teritoriją. Jau nuo 1991 metų rudens Lietuvos nepriklausomybę pripažįsta visas pasaulis. Aš sakau, kad Lietuvai labai reikia dar vieno pripažinimo: reikia viešai pripažinti, kad Lietuva buvo okupuota! Čia esminis šio pokalbio teiginys: <u>mums reikia pripažinimo, kad Lietuva buvo okupuota, kad Lietuvą buvo okupavę sovietai, naciai ir po jų - vėl beveik pusšimtį metų sovietai!</u>